

наукових праць. Вип. 1 (39). К. : НАУ, 2024. С. 5-10. DOI: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.39.18424>.

7. Лук'янець В. С., Кравченко О. М., Озадовська Л. В. *Сучасний науковий дискурс: Оновлення методологічної культури*: Монографія. К., 2000. 304 с.

8. Репа А. *Інтелектуальна влада медіасфери: культура, егеґемонія і виклик технологій*. Дебре Р. Інтелектуальна влада у Франції; пер. з фр. К.: Дух і Літера, 2008. С. 291-304.

9. Синяков С. В. Постметафізика соціуму та історії. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць*. Вип. 1 (39). К. : НАУ, 2024. С. 10-15. DOI: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.39.18426>.

10. Шоріна Т. Г. Комунікація як інструмент дослідження соціальної реальності та культурних значень: конкретизація комунікативних вимірів. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць*. Вип. 1 (39). К. : НАУ, 2024. С. 94-101. DOI: <https://doi.org/10.18372/2412-2157.39.18465>.

11. Ясперс К. *Комунікація*. Ситніченко Л. А. Першоджерела комунікативної філософії. К.: Либідь, 1996. С. 132-148.

12. Elias, N. *Die Gesellschaft der Individuen*. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 1996. 316 S.

References

1. Arendt, Khanna. 2002. *Dzherela totalitaryzmu [The Origins of Totalitarianism]*. Kyiv: Duh i litera.

2. Barskyi Robert. 2003. "Postmodernist" ["Postmodernism"]. In *Entsyklopediia postmodernizmu, Encyclopedia of Postmodernism*, edited by Ch. E. Vinkvista and V. E. Teilora, 327–332. Kyiv: Vyd-vo Solomii Pavlychko «Osnovy».

3. Buber, Martin. 1996. "Perspektyva" ["The perspective"]. In *Pershodzherela komunikatyvnoi filosofii, Primary sources of communicative philosophy*, edited by L. A. Sytnychenko, 149–156. Kyiv: Lybid.

4. Habermas, Yurhen. 2011. *Postmetafizychnе myslennia [Post-metaphysical thinking]*. Kyiv: Duh i Litera.

5. Debre, Rezhis. 2008. *Intelektualna vlada u Frantsii [Intellectual Power in France]*. Kyiv: Duh i Litera.

T. Sukhodub

INDIVIDUAL AND PERSONAL IN THE CONTEXT OF SOCIAL REALITY

Introduction. The article examines the features of the categories "individual" and "personal" in the context of the phenomenon of modern social being. **The aim** of the study is to analyze the relationship between the individual and the personal as anthropological foundations of the being of society. **Research methodology** consists of philosophical and anthropological, social and philosophical, scientific and systemic approaches, and cognitive attitudes of hermeneutics. **Research results.** Traditionally the categories of "individual" and "personal" were considered as problems of philosophical anthropology, and the category of "social" as a fundamental term of social and philosophical discourse. However, understanding the social as a communicative process changes the status of these categories. In this case, the social is interpreted both as "public", but also as "common", "shared", "compatible" (in the aspect of the "I" – "the Other" relationship). **Discussion.** The works of H. Arendt, M. Buber, L. Drotianko, J. Habermas, E. Husserl, R. Debreu, N. Elias, V. Lukyanets, K. Pigrov, A. Reпа, S. Sinjakov, T. Shorina, K. Jaspers and others were of scientific interest. The types of communication that determine the general position of a person as one among others, the relationship between the individual and the social in the aspect of understanding the dialogical nature of human existence were analyzed. **Conclusions.** The formation of social reality is determined by relations between people and at the same time it is independent of them. While human existence transcends social being, it remains inseparable from it. Hence, at the communicative level of understanding society, we are talking not so much about the functioning of traditional social institutions (science, law, state, civil society, etc.). Instead, the focus shifts to such a "common" as the life world and such an "institution" as culture. In this case, we refer to the environment of interpersonal interaction, communication, and dialogue occurring "here" and "now," where individuals engage creatively within the framework of social and philosophical traditions.

Keywords: individual, personal, social, discourse, communication, culture, modern civilization.

DOI: 10.18372/2412-2157.40.19333

УДК 130.2:004.73:304 (045)

А. П. Шаповал

ФАХОВА ДІЯЛЬНІСТЬ І ЦИФРОВІ ПЛАТФОРМИ: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОНТЕКСТ

Центр гуманітарної освіти НАН України

ORCID ID: 0009-0000-8032-351X

Анотація. У статті розглядається вплив інформаційно-комунікаційних технологій на сферу праці та професійної діяльності. Аналізуються процеси формування економіки цифрових платформ та шерингової економіки в соціокультурному контексті. Показується, що за допомогою цифрових платформ створюється новий тип алгоритмічно керованого трудового процесу, який посилює ризики нестабільної зайнятості, а також формує у фахівців

проблеми психологічного характеру такі як почуття самотності, відчуження. Загалом відбувається трансформація культури взаємодії в професійній спільноті та споживачів продуктів і послуг. Робиться висновок, що цифрові платформи – це соціотехнічні системи, онлайн-структури. Їхній вплив і функції залежать від соціального, політичного, економічного контекстів буття.

Ключові слова: фахова культура, інформаційно-комунікаційні технології, цифрова платформа, шерингова економіка, соціотехнічна система.

Вступ

Філософський аналіз фахової діяльності має значну традицію. Ще Платон, описуючи ідеальну державу, запропонував систему трудової спеціалізації громадян відповідно до їхніх здібностей і відповідно до виконання завдань, важливих для міста – виробництва матеріальних благ, функцій захисту та управління. Хоча звісно, що в ті часи ще не було професій у звичному для сучасності розумінні, а йшлося про певну діяльність, виконання певної роботи. Вважається, що перші професії – богослов'я, медицина і право – сформувалися лише за доби Середньовіччя та початку Нового часу. Саме ці сфери першими в своїй діяльності почали використовувати норми освітніх і етичних стандартів, висувати до професіоналів вимоги володіння спеціальними знаннями і навичками та використовувати їх, надаючи послуги іншим членам суспільства. Професіонали захищали свою автономію щодо залучення нових членів, встановлення критеріїв праці чи наданих послуг, регулювання норм взаємодії в професійній спільноті.

Професія передбачає наявність певних знань, умінь і навичок для виконання відповідних видів робіт, але якщо рефлексії стосовно праці в історично-культурних традиціях суттєво різняться, то статус професіонала незмінно оцінюється як високий. Наприклад, християнська традиція містить кілька різних поглядів на працю. Праця тлумачиться як спокутування провини за людський гріх або, навпаки, праця як богоугодна справа в протестантській трудовій етиці. В умовах капіталізму праця породжує відчуження робітників від її результатів і бажаним є пошук умов, за яких праця сприятиме розвитку людини. Натомість приналежність до професії вважається безумовно позитивним фактором для життя особистості. Професійна діяльність розглядається як реалізація покликання людини, що сприяє її розвитку як особистості (М. Вебер, Т. Парсонс), дає можливість прожити щасливе життя (Г. Сковорода).

З початку третього тисячоліття в дослідженнях проблем професій та праці з'явилися теми, які акцентували увагу на кризові стани професійних сфер: зростання економічної нерівності серед представників різних професій; автоматизація, роботизація технологічних процесів, використання технологій штучного інтелекту у різних сферах; трансформація принципів роботи у зв'язку з цифровізацією робочих процесів; формування економіки спільного споживання; поява т.з. самозайнятих працівників, гіг-контрактів, віддаленої роботи та феномену «цифрових кочівників»; поширення ідей залучення, інклюзії і непрофесійної експертизи тощо. Такі тенденції загрожують скороченню робочих місць та можуть започаткувати

епоху стійкого високого рівня безробіття, формування нових форм прекаріату, а також трансформують уявлення про професійні стандарти, професійну кар'єру, фаховість, цінність освіти, необхідність освіти впродовж життя, перетворюють відповідальність за кар'єрний розвиток виключно на справу індивіда тощо (Schwartz 2015; Danaher 2019). Дослідники також ставлять питання: чи повинна праця розглядатися як «норма життя» у сучасних суспільствах? яке співвідношення у житті людини між працею та вільним часом? (Cholbi 2023). Досліджуються проблеми буття «Віртуальної Людини», ризики трансформації людської природи в наслідок викривлень реальності, спричиненої впливом мас-медіа (Дротянко 2024, 7). У літературі висвітлюються правові проблеми, які виникають у зв'язку з функціонуванням цифрових платформ, зокрема, забезпечення рівного доступу до платформ, недопущення монополії на ринках цифрової платформи, забезпечення інформаційної безпеки, конфіденційності особистих даних користувачів платформ (Кохан 2021).

Нова техніка та технології, використовувани джерела енергії завжди змінювали принципи організації людської діяльності та виробничі процеси. Осмислення цих процесів відбувалося у формі виокремлення промислових революцій, хвиль технологічного розвитку, технологічних укладів. На сучасному етапі найбільш суттєві зміни в професійній сфері відбуваються у зв'язку з розвитком інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). ІКТ кардинально змінили працю та професійну діяльність, перетворивши місце професійної діяльності на соціотехнічне середовище. Ідеться не просто про використання ІКТ для виконання робочих завдань чи загрозу скорочення робочих місць у зв'язку з автоматизацією, роботизацією робочих процесів, використання штучного інтелекту, а про зміну філософії праці та способу життя людини, спричинених новими формами економічних процесів, такими як, економіка платформ, шерингова економіка. У зв'язку з чим виникає низка питань: Чи організують платформи новий тип алгоритмічно керованого трудового процесу? Чим саме платформа відрізняється від звичайної фірми в управлінні працею? Чи мають цифрові платформи внутрішню незмінну сутність (есенцію), чи їхній вплив, функції залежать від соціального, політичного, економічного контекстів у яких вони існують?

Мета дослідження

Мета статті – розглянути вплив ІКТ на трансформацію фахової діяльності в умовах економіки платформ та шерингової економіки. Проаналізувати соціальні аспекти реалізації професійної діяльності та індивідуального розвитку особистості.

Методологія дослідження

Для аналізу нових тенденцій, пов'язаних із реалізацією професійної діяльності в умовах економіки платформ та шерингової економіки, використано компаративний, герменевтичний, контекстуальний аналіз. Аксиологічний та соціокультурний методи дозволили прослідкувати трансформації та нові виклики до сфери професійної діяльності і культури взаємодії професіоналів із замовниками, споживачами.

Результати

Радикальні зміни в процесах реалізації професійних завдань стали відбуватися завдяки розвитку цифрових платформ, які уможливили появу т.з. шерингової економіки, економіки спільного використання чи економіки цифрових платформ.

Термін «шеринг» походить від «to share» в перекладі з англійської – «ділитися». Поширення принципу спільного споживання означає зміну стилю життя та ведення бізнесу чи роботи, коли люди акцентують увагу не на володінні речами, а на можливості їх використовувати. Хоча цей принцип не є новим, скажімо, послуги оренди житла, прокату автомобілю тощо, використовувалися раніше, але завдяки появі цифрових платформ його розвиток активізувався і набув нових форм.

Цифрова платформа – це веб-орієнтований структурний програмний пакет, який прискорює та полегшує взаємодію між користувачами. Цифрові платформи обслуговують цифрові ринки, а також пропонують фізичні продукти. Вони використовуються підприємствами будь-якого розміру, від невеликих стартапів до великих фірм, для виконання різноманітних бізнес-функцій, насамперед, взаємодії з клієнтами.

Найбільш відомими платформами є Airbnb, Uber, Amazon mechanical turk, Taskrabbit, Zipcar, Crowdfunder, Lyft, BlaBlaCar, Scroll. В Україні за цим же принципом працює популярний сервіс замовлення послуг kabanchik. Прикметою таких сервісів є відсутність посередників між споживачами та постачальниками послуг. Власне роль такого посередника виконує цифрова платформа. Хоча шеринг-сервіси презентують свою діяльність як основу на довірі, але відслідковують сумнівність користувача, і у разі порушень, скажімо, неповернення орендованого майна чи несплати за виконану роботу або невиконання роботи, є ризик блокування системою.

Об'єднання колективних зусиль використовують і для реалізації креативних ідей. Краудфандингові цифрові платформи (краудфандинг з англ. crowdfunding – гуртове фінансування, фінансування гуртом) дають можливість збирати кошти чи інші ресурси для реалізації бізнес стартапів, культурних і навіть наукових інноваційних проєктів. Як правило, винагородою за фінансову підтримку слугують вироблені у результаті реалізації проєкту продукти чи послуги.

У такий спосіб економіка спільного споживання та спільного фінансування ґрунтується не лише на ринкових, економічних, а також на співтворчих, продуктивних відносинах, що спираються на довіру

між людьми, формує соціальний капітал громад. Цифрові платформи, на які спирається шерингова економіка, утворюють соціотехнічні системи, об'єднуючи спільноти різних професійних і соціальних сфер. Структурно одноранговий, неієрархічний характер мережі розробляється таким чином, щоб задовольнити потреби великої кількості учасників. Платформи оснащені програмами, які допомагають користувачам отримувати послугу і гарантують безпеку, також являються одночасно своєрідним цифровим робочим місцем для працівників. Причому це цифрове робоче місце оснащене не тільки всіма потрібними інтерфейсами, але функціями бухгалтера, що не тільки спрощує і робить безпечними транзакції, але також підвищує рівень довіри споживачів (Sutherland, Jarrahi 2018).

Дослідники А. Г. Кальво, М. Кенні, Дж. Зісман відзначають, що не існує єдиної теорії, яка б описувала вплив різноманітних платформ на економіку та суспільство загалом. Вони виділяють кілька типів платформ відповідно до виконуваних ними функцій. По-перше, платформи, які формують інфраструктуру для розвитку інших сервісів, тобто «платформи для платформ». Передусім, Інтернет сам по собі є базовою платформою, тоді як Google є його каталогізатором. iOS від Apple та Android від Google – це платформи операційних систем для смартфонів, на яких побудовані численні програми. По-друге, платформи, які роблять цифрові інструменти доступними та підтримують створення інших платформ і маркетплейсів. GitHub, наприклад, стає репозиторієм програм із відкритим вихідним кодом всіх видів. По-третє, платформи, що виступають посередниками в роботі. Наприклад, LinkedIn розширює можливості працівників відділу кадрів оцінювати кандидатів на посади, а працівникам допомагає знаходити колег зі спільними фаховими інтересами для співпраці. Дослідники для професійних комунікацій, обміну текстами використовують платформи Researchgate, Academia та інші. По-четверте, платформи, які виконують функції торгових майданчиків, власне завдяки їм і з'явилося поняття «платформної економіки». Найбільші популярні у світі – Amazon, eBay і Etsy тощо, в Україні популярні – ROZETKA, OLX, KASTA, ALLO, Prom, Epicentr. По-п'яте, платформи, що надають послуги. Класичними прикладами є Airbnb, Booking надають послуги з бронювання помешкання, в Україні популярні Uber, Uklon, Bolt – сервіси, які зв'язують водіїв із пасажирками. Різноманітні фінансові платформи, від сайтів для фінансування проєктів, таких як Kickstarter або Indiegogo, до платформ, які мають намір витіснити традиційні фінансові установи, такі як AngelsList для венчурного капіталу, та Rate Setter для пірингового (P2P) кредитування. Transfergo та Transferwise – платформи для спрощення глобальних грошових переказів (Calvo, Kenney, Zysman 2023).

Цифрові платформи змінюють існуючу організацію професійної і економічної діяльності, принципи створення вартості, трансформують правила найму, трудової діяльності та взаємовідносин із клієнтами, замовниками,

встановлюють умови, відповідно до яких користувачі можуть отримувати послуги. Всі процеси відбуваються за допомогою Інтернету, збору, аналізу та операцій із даними. Для працівників платформи надають вигідні можливості, але також супроводжуються певними ризиками. Лише невелика частка працівників, найнятих, наприклад, в Microsoft, Google, LinkedIn і Facebook, підпорядковуються традиційним трудовим відносинам, працюють повний робочий день, мають додаткові пільги від корпорацій. Натомість ті, хто працює за гіг-контрактами чи контрактами, оформленими через цифрові платформи, ніякими додатковими пільгами не користуються, їхнє працевлаштування залежить від наявності замовлень.

Все вищезазначене потребує вивчення, адже описані процеси породжують неоднозначні наслідки для суспільного, економічного розвитку та життя людини. Дослідники висловлюють стурбованість тим, що формується, з одного боку, еліта – власники платформ, з іншого – новий прекаріат, працівники з негарантованою занятістю та нестабільними умовами праці (Calvo, Kenney, Zysman 2023, 67).

Американські соціологи С. Валлас, Д. Б. Шор виділяють чотири основні види трансформацій у реалізації професійної діяльності, спричинені використанням цифрових платформ. Платформи розглядаються як: інкубатори підприємництва; «цифрові клітки»; системи, що породжують нестабільну занятість (прекаріат); «фірми-хамелеони», які адаптуються до свого середовища (Vallas, Schor 2020).

Платформи як «інкубатори підприємництва» – функціонують як однорангові структури, які мобілізують незадіяні ресурси, такі як оренда вільних кімнат, пропозиція спільних поїздок на автомобілях. Платформи мають низку переваг перед традиційною формою організації праці. Для їхнього функціонування потрібно менше управлінського персоналу, нижчі транзакційні витрати, відсутні бар'єри для людей з інвалідністю, людей, які проживають у віддалених регіонах.

Тим не менше, платформи – це не об'єднання вільних підприємців, а засіб отримання прибутку для їхніх власників. Розуміння платформ як «цифрових кліток» виходить із того, що працівники змушені дотримуватися установлених платформою правил, так само як робітники підлаштовувалися під рух конвеєра.

Розгляд платформ як творців нестабільної занятості має підґрунтя, але не завжди процеси реалізуються за негативним сценарієм: важливим є соціально-економічний і культурний контексти, в яких вони відбуваються. Платформи надають зручну, легкодоступну інфраструктуру для праці, проте не надають ніяких додаткових гарантій працівникам. У такий спосіб нівелюються соціальні права, які гарантуються за умов традиційного працевлаштування. Водночас, коріння цієї проблеми криється не стільки в технологіях, скільки в широкому соціально-економічному контексті, яке знищує соціальні стандарти ринку

праці, якими раніше користувалися працівники. Працівники вимушені йти на ризики, які раніше компенсувала держава чи роботодавці. Зокрема, гарантована мінімальна заробітна плата, регулювання безпеки праці, охорона здоров'я, пенсійне забезпечення, медичне страхування. Хоча, як констатують дослідження, у більшості працівників платформ цей заробіток є додатковим. Тому можна вважати, що платформи можуть зменшити фінансову нестабільність, дозволяючи мати додаткові доходи.

Опис платформ як «фірм-хамелеонів» ґрунтується на тому, що їхня діяльність значною мірою формується їхнім контекстом, підкреслюючи, що технічні проекти набувають різних значень та ефектів у різних соціальних та політичних умовах (Vallas, Schor 2020).

Обговорення

Отже, платформа постає як особа соціотехнічна система, поєднуючи людей, виробників та споживачів, за допомогою цифрової технології. При цьому соціотехнічна система використовує алгоритмічні стратегії контролю та дистанціювання для обмеження автономії працівників та їхньої здатності розвивати значущі соціальні зв'язки (Glavin, Bierman, Schieman 2021). Адже цифровий код платформи визначає закони взаємодії виробників чи постачальників послуг та споживачів, тобто він регулює поведінку усіх учасників. Ті, хто нехтує цими законами, втрачають можливість користуватися сервісами. Закони суспільства, якщо вони не враховані кодом, не мають сенсу для учасників цифрової економіки. Натомість творці цифрових платформ вважають, що створені ними правила, можуть переробити законодавство. У Кремнієвій долині існує правило: «Не питати дозволу. У разі конфлікту попросити вибачення» (Calvo, Kenney, Zysman 2023, 67). Тому виникають питання: чиї інтереси відстоюють творці кодів? Як правила платформ співвідносяться з законами суспільства? Як знайти баланс між необхідністю культивування підприємницької ініціативи та розбудови соціальної політики, забезпечення соціального захисту? Ці питання є складними, бо вони торкаються багатоаспектних проблем, мають трансдисциплінарний характер і стосуються соціотехнічних систем. Зокрема, мають відношення до технологічного розвитку, але також до людських цінностей – справедливості, поваги, толерантності.

Цифрові платформи, по суті, є посередниками чи цифровими медіумами. Не обмежуючись необхідністю розбудовувати інфраструктуру, вони можуть розвиватися досить швидко, опосередковано керуючи трудовим процесом. Опосередковане керівництво передбачає відмову від традиційних методів підбору персоналу і контролю за його діяльністю. Натомість використовує відкриті трудові відносини, надаючи працівникові гнучкі умови для реалізації професійної діяльності. При цьому використовують ринковий контроль дисципліни, наприклад, оцінювання клієнтами, а не ієрархічні принципи, скажімо, оцінювання керівником. У деяких

випадках запроваджується технологічний контроль, скажімо, використовують дані геолокації при допомозі GPS. Цифрові платформи дозволяють просторово розпорозувати виробництво, надаючи послуги залежно від місця дислокації замовників та виробників. Для працівників це означає обмеження професійних контактів та можливостей для обміну досвідом, розширення колегіальних взаємодій (Vallas, Schor 2020).

П. Главін, А. Бірман, С. Шіман, аналізуючи дані досліджень, отримані соціологами Канади, приходять до висновку, що нестабільна робота на платформі породжує у працівників почуття безсилля та соціальної ізоляції, самотності як проявів відчуження. Справа в тому, що робоче місце – це ключове середовище для налагодження соціальних зв'язків і формування почуття приналежності до фахової спільноти. Однак працівники платформи, як правило, діють поза межами традиційних організаційних середовищ, тому вони мають менше можливостей для робочих контактів та налагодження інших взаємодій, пов'язаних із роботою. На посилення почуття відчуження впливають технологічні прийоми, які використовують фірми для найму та контролю за роботою. Так, потенційно деморалізуючу роль виконують хмарні технології, технології геолокації, які використовують для маршрутизації праці та гомогенізації індивідуальних дій. Як і будь-які стратегії жорсткого контролю, ці технології не сприймаються робітниками як допомога а, навпаки, як примус. Окрім того, такі технології посилюють індивідуалізацію праці, обмежують можливості працівників будувати соціальні зв'язки і слугують розмиванню традиційного соціального договору між організаціями та працівниками. Дослідники стверджують, що ізоляція служить більш широким цілям, перешкоджаючи колективним діям проти структур експлуатації. Але вона також шкодить здоров'ю працівника, посилюючи відчуття психологічної відокремленості, самотності. Отже, нестабільна зайнятість, яка ґрунтується на гіг-контрактах, може мати негативні наслідки для добробуту окремих працівників (Glavin, Bierman, Schieman 2021).

У зв'язку з вище зазначеним виникає питання про захист прав працівників і можливість використання традиційних форм, таких як профспілкові організації. Ймовірно, такі робітники будуть шукати підтримку у споживачів і клієнтів, яких вони обслуговують. Використовуються і специфічні підходи, адаптовані до цифрових процесів. Наприклад, розроблено і використовуються спеціальний додаток, за допомогою якого працівники поширюють інформацію про ненадійних роботодавців (Vallas, Schor 2020).

Співпраця на цифрових платформах часто презентується як спосіб досягнення спільного блага, наприклад, пропагуються оптимістичні ідеї використання платформ для реалізації самоуправління громад, досягнення цілей сталого розвитку, зокрема екологічності, енергоефективності. Звичайно, досягнення таких цілей повинно супроводжуватися культивуванням відповідних ціннісних установок громадян. Тим не менше,

цифрові платформи, навіть реалізуючи звичні практики, забезпечують швидші, дешевші та інноваційніші способи ведення комерції та торгівлі, дозволяють ефективно використовувати ресурси.

Ліванські дослідники А. Даббус та А. Тархіні ставлять питання про те, чи справді слід розглядати шерингову економіку як явище, яке стимулює сталі практики. Таке припущення виходить з того, що оскільки вони являють собою синергію між технологіями, інформацією та маркетингом, сприяють поширенню нової культури, де клієнти віддають перевагу доступу, а не власності, що дозволяє їм використовувати ресурси більш ефективно (Dabbous, Tarhini 2021). Автори аналізують літературу і відзначають наявність різних оцінок впливу економіки спільного використання на суспільні процеси, екологію. Зокрема, існує думка, що економіка спільного використання не обов'язково генерує сталий розвиток, невідомо як вона вплине в довгостроковій перспективі на використання ресурсів, крім того, вона може призвести до порушення державного регулювання та можливої появи монополій нових фірм. Важливо враховувати, що оскільки економіка спільного використання забезпечується платформами на основі інформаційно-комунікаційних технологій, вона так само впливає на навколишнє середовище та споживання енергії, як і ці технології. Шерингова економіка дозволяє легко організовувати працю фрілансерам, будь-яка людина може легко заробляти гроші поза традиційним робочим місцем чи бізнес-структурою. Але виникає питання щодо соціальних гарантій, таких як, пенсійне забезпечення, медичне страхування тощо. Це потребує окремого законодавчого врегулювання. Тим не менше, не зважаючи на значну кількість питань, А. Даббус та А. Тархіні прийшли до висновку, що економіка спільного використання має потенціал розглядатися як шлях до сталого економічного розвитку, так і до енергоефективності.

Висновки

Цифрові платформи – це соціотехнічні системи, онлайн-структури, які дозволяють здійснювати широкий спектр людської діяльності від ознайомлення з інформацією та організацію дозвілля до надання послуг та виробництва, формують умови, на яких учасники взаємодіють один з одним. Це радикально змінює працю, спілкування, створення цінностей, конкуренцію за споживачів та якість результатів роботи. Причому всі процеси реалізуються в глобальному просторі без прив'язки до конкретного місця перебування. Платформи організують соціальні, виробничі, культурні взаємодії, які реалізуються на основі своїх внутрішніх правил. Тим самим трансформуються принципи організації фахової діяльності, традиції професійності, культура взаємодії професіоналів та замовників і споживачів.

У глобалізованому світі цифрові платформи стали аренами регіональних та міжнародних політичних та економічних конфліктів. Так само, як у період промислової революції всі суспільні процеси були організовані навколо фабрики,

сьогодні вони відбуваються за участю цифрових платформ. Власники платформ мають владу навіть більш потужну, ніж та, якою вона була на початку промислової революції у власників фабрик. Особливістю платформ є те, що вони генерують або організують роботу, надаючи засоби для налагодження контактів виробників послуг, товарів та споживачів. Проте виникають проблеми щодо соціальної і професійної взаємодії самих працівників платформ. Останнє визначає перспективи подальших досліджень. Індивідуалізація процесів найму та контролю за роботою призводять до формування у робітників платформ почуття самотності, відчуження, що у правовому контексті ставить питання про пошук шляхів захисту прав працівників у нових умовах. У соціокультурному контексті виникає необхідність переосмислення феномену фахової діяльності, фахової спільноти за умов існування в умовах економіки платформ.

Список літератури

1. Schwartz B. *Why We Work*, Simon and Schuster: New York. 2015. 96 p.
2. Danaher J. *Automation and Utopia: Human Flourishing in a World Without Work*, Cambridge, MA: Harvard University Press. 2019. 288p.
3. Cholbi M. "Philosophical Approaches to Work and Labor", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2023 Edition), Edward N. Zalta & Uri Nodelman (eds.), URL: <https://plato.stanford.edu/archives/sum2023/entries/work-labor/>
4. Дротянко Л. Г. Унікальність людського буття у сучасних соціальних комунікаціях. *Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія*. 2024. № 1 (39). С. 5-10. DOI: 10.18372/2412-2157.39.18424
5. Кохан В. П. Цифрова платформа як інструмент цифрової економіки. *Право та інновації*. 2021. № 1 (33). С. 29-34. DOI: 10.37772/2518-1718-2021-1(33)-4
6. Sutherland W., Jarrahi M. H. The sharing economy and digital platforms: A review and research agenda. *International Journal of Information Management*. Volume 43. 2018. P. 328-341. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2018.07.004>.
7. Garcia Calvo, Angela and Kenney, Martin and Zysman, John, Will National Sovereignty Splinter the Internet? (August 18, 2023). Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4545000>. DOI: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4545000>
8. Vallas S., Schor J. B. What Do Platforms Do? Understanding the Gig Economy. *Annual Review of Sociology*. V. 46, 2020.

A. Shapoval

PROFESSIONAL ACTIVITIES AND DIGITAL PLATFORMS: THE SOCIOCULTURAL CONTEXT

Introduction. Information and communication technologies have dramatically changed work and professional activities, transforming the workplace into a sociotechnical environment. New forms of economic processes, such as the platform economy and the sharing economy, are changing the philosophy of work and the way of life, turning them into an algorithm-driven labor process. **The aim** of the article is to examine the impact of information and communication technologies on the transformation of professional activity in the context of the platform economy, the sharing economy; to analyze the social aspects of professional activity and individual development. **Research methods.** The comparative, hermeneutical, and contextual analyses are used. Axiological and sociocultural approaches are used. **Research results.** It is demonstrated that digital platforms change the existing organization of professional and economic activities, the principles of value creation, and transform the rules of hiring, employment, and relationships with clients and customers, while establishing the conditions under which users can access services. The author examines the key concepts used in the digital platform economy and provides a typology of digital platforms based on the functions they perform. Additionally, the author describes the opportunities platforms offer to their users and the risks they face, particularly the spread of precarious employment and the lack of social guarantees. **Discussion.** A digital platform is a sociotechnical system that connects people, producers, and consumers. At the same time, the digital platform uses algorithmic strategies of control and distancing, which limits the autonomy of workers and their ability to develop meaningful social connections. **Conclusions.** Digital platforms enable a wide range of human activities, from information exchange and leisure to service delivery and production, and shape the conditions under which participants interact with one another. This radically changes work, communication, value creation, and competition for customers, as well as the quality of work outcomes. At the same time, the principles of organizing professional activities, traditions of professionalism, and the culture of interaction between professionals and customers and consumers are being transformed.

Keywords: professional culture, information and communication technologies, digital platform, sharing economy, sociotechnical system.

P. 273-94. DOI: <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-121919-054857>.

9. Glavin P., Bierman A., Schieman S. Über-Alienated: Powerless and Alone in the Gig Economy. *Work and Occupations*, 2021. № 48 (4). P. 399-431. DOI: <https://doi.org/10.1177/07308884211024711>.

10. Dabbous A., Tarhini A., Does sharing economy promote sustainable economic development and energy efficiency? Evidence from OECD countries. *Journal of Innovation & Knowledge*, Volume 6. Issue 1. 2021, P. 58-68, ISSN 2444-569X. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jik.2020.11.001>.

References

1. Schwartz, Barry. 2015. *Why We Work*. New York: Simon & Schuster.
2. Danaher, John. 2019. *Automation and Utopia: Human Flourishing in a World Without Work*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
3. Cholbi, Michael. 2023. "Philosophical Approaches to Work and Labor." In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2023 Edition), edited by Edward N. Zalta and Uri Nodelman. <https://plato.stanford.edu/archives/sum2023/entries/work-labor/>.
4. Drotianko, Liubov. 2024. "Unikalnist liudskoho buttia u suchasnykh sotsialnykh komunikatsiakh" ["The Uniqueness of Human Existence in Modern Social Communications"]. *Visnyk Natsionalnoho aviatsiynoho universytetu. Seriya: Filosofiia. Kulturolohiia, Proceedings of the National Aviation University. Series: Philosophy. Culturology* 1(39): 5–10. <https://doi.org/10.18372/2412-2157.39.18424>.
5. Kokhan, Veronika. 2021. "Tsyfrova platforma yak instrument tsyvrovoi ekonomiky" ["Digital Platform as a Digital Economy Tool"]. *Pravo ta Innovatsii, Law and Innovations* 1: 29–34.
6. Sutherland, Will, and Mohammad Hossein Jarrahi. 2018. "The Sharing Economy and Digital Platforms: A Review and Research Agenda." *International Journal of Information Management* 43: 328–341. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2018.07.004>.
7. Calvo, Angela Garcia, Martin Kenney, and John Zysman. 2023. "Will National Sovereignty Splinter the Internet?" August 18, 2023. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4545000>
8. Vallas, Steven, and Juliet B. Schor. 2020. "What Do Platforms Do? Understanding the Gig Economy." *Annual Review of Sociology* 46: 273–294. <https://doi.org/10.1146/annurev-soc-121919-054857>.
9. Glavin, Paul, Alex Bierman, and Scott Schieman. 2021. "Über-Alienated: Powerless and Alone in the Gig Economy." *Work and Occupations* 4: 399–431. <https://doi.org/10.1177/07308884211024711>.
10. Dabbous, Amal, and Abbas Tarhin. 2021. "Does Sharing Economy Promote Sustainable Economic Development and Energy Efficiency? Evidence from OECD Countries." *Journal of Innovation & Knowledge* 6: 58–68. <https://doi.org/10.1016/j.jik.2020.11.001>